

N:o 21.

Af friherre **Trolle** m. fl., om anslag till understöd åt Sveriges utsädesförening.

Inför den mäktiga utveckling, som vissa grenar af vår landthushållning, framför allt boskapsskötsel och mejeridrift, på senare tider tagit, synes man blott alltför benägen att glömma, att själfva grundlaget för vår modernäring dock allt fortfarande är att söka inom jordbrukets växtodling. Med de ofantliga vidder, denna i vårt land intager, representerar dess afkastning också värden, större än från någon annan af vårt lands förvärfskällor. Hvarje ökning af densamma med låt vara blott några enstaka deciton pr hektar kommer därför ock att gälla summor, hvilka måste väga tungt i hela vårt folks ekonomiska ställning.

I detta syfte, förhöjande af den svenska jordens afkastning, har Sveriges utsädesförening i Svalöf nu arbetat under en följd af år. Allt sedan år 1890 har föreningen också åtnjutit ett statsanslag af 15,000 kronor, hvilket tillsammans med den ännu något större summa, som från andra håll — från rikets hushållningssällskap, i medlemsafgifter och dylikt — influtit, satt henne i stånd att åtminstone delvis fullfölja sitt program.

I detta program ingick från början ett arbete med samtliga landbrukets kulturväxter, spanmålsslagen, foderväxterna och rotfrukterna, hvilkas afkastning man ville höja genom uppdragandet af nya, bättre och för våra förhållanden särskildt passande sorter. En dylik ökning i afkastningen blefve här af desto större värde som den kunde ernås utan ökade produktionskostnader. Det arbete, som en sådan sortuppdragning, »förädling», fordrade, befanns emellertid snart nog vara omständligare, än man tänkt sig, hvarför man till en början måste in-

skränka sig till de närmast till hands liggande sädeslagen. Med dessa har föreningen också ernått resultat, som tillvunnit sig stor uppmärksamhet ej minst i utlandet. Sålunda hafva ju de senare åren en mängd utländska vetenskaps- och fackmän i studieändamål besökt Svalöf liksom åtskilliga främmande regeringar ditsändt stipendiater för att taga kännedom om föreningens verksamhet.

Till ett tjugotal uppgå redan de nya sorter, som från Svalöf kommit praktiken till godo, och än flera äro därifrån snart att förvänta. Utrustade hvar för sig med vissa bestämda egenskaper, ser man också redan nu några bland dessa sorter intaga sina särskilda utbredningsområden eller vinna användning för vissa bestämda ändamål, en specialisering, som tydligen är af den största betydelse. Med vårt lands stora rikedom på olika jordmåner under jämväl starkt skiftande klimatiska betingelser är nämligen en tillgång till dylika specialsorter en fördel, som knappast kan skattas för högt, sedan man väl en gång kommit till full insikt om sanningen af satsen: rätta sorten på rätta platsen.

Bästa beviset på de nya Svalöfssorternas företräden framför de äldre torde vara den stora spridning de vunnit icke blott i vårt eget utan äfven i vissa främmande länder. Och dock må man ihågkomma, att de först från och med år 1897 börjat komma allmänheten i större utsträckning till handa. Att beräkna den direkta vinst, som med detta nya odlingsmaterial kan tillskyndas vårt jordbruk, är visserligen ännu icke möjligt. Som en liten fingervisning i denna väg kan det dock kanske vara värdt att beakta de utlåtanden, som årligen ingå från de mindre brukare, hvilka blifva delaktiga af den med särskildt statsunderstöd sedan ett tiotal år pågående förskotteringen af hafreutsäden från Svalöf. Dessa lyda exempelvis för de båda åren 1900 och 1901 som följer:

	1900	1901
<i>Mycket bättre</i> (d. v. s. $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{2}$ gång högre skörd)	i 38 fall = 10,1 %	i 36 fall = 11,2 %
<i>Bättre</i> (utan uppgift om hur mycket)	i 270 » = 72,2 %	i 191 » = 59,5 %
<i>Lika med ortens vanliga</i> (dock ofta med hänvisning på särskildt ogynnsamma väderleksförhållanden)	i 41 » = 11,0 %	i 69 » = 21,5 %
<i>Sämre än ortens vanliga</i>	i 5 » = 1,3 %	i 6 » = 1,8 %
<i>Ingen uppgift</i>	i 29 » = 5,4 %	i 19 » = 6,0 %

I respektive 70,7 och 82,3 procent fall alltså ett märkbart bättre resultat med Svalöfs än med ortens vanliga utsäden. Såsom den minsta ökning i afkastning, som af odlaren på detta sätt med säkerhet bör kunna iakttagas, får man väl anse 100 kg. pr tunnland eller 200 kg. pr hektar. Antaget alltså, att de nya Svalöfssorterna vid sin blifvande spridning utöfver hela landet kunde prestera åtminstone ett sådant öfverskott, skulle redan detta på den med säd odlade arealen i vårt land, öfver 1,600,000 hektar, göra 3,200,000 deciton, representerande en ökad årlig inkomst för vårt land af icke mindre än 30 millioner kronor. Och dock är denna beräkning säkerligen för lågt tilltagen, enär man i nu anförda exempel hvarken haft med de nyaste och bästa sorterna eller i allmänhet med jord i högre kultur att göra.

Å andra sidan har erfarenheten visat, att sådana jämna och likartade sorter med noga kända egenskaper och fordringar ingenstädes bättre komma till sin rätt än just i det intensiva jordbruket. De skola därför helt säkert också få en särskild betydelse för det slags husmansbruk, hvars uppkomst man numera äfven här i vårt land vill på allt sätt söka främja. Därvid kommer då äfven den lilla egendomens i de flesta fall likartade beskaffenhet och jordmån väl till pass.

Men ej blott af sädesslagen utan äfven af landtbrukets öfriga kulturväxter är ett bättre och mera gifvande odlingsmaterial, än hvad vi för närvarande ha att tillgå i vårt land, af behovet påkalladt. Den högst ansenliga import af potatis från Tyskland, som senare åren ägt rum, visar sålunda, att vår produktion af denna viktiga vara långt ifrån är, hvad den bör vara, då på detta sätt utlandet kan upptaga en konkurrens med våra inhemska produkter i vårt eget land, frakter och mellanhänder till trots. Hvad som emellertid gjort Tyskland så konkurrenskraftigt på detta område och bragt dess potatisodling till hvad den i närvarande stund är — den främsta i världen — är framför allt de nya, för landets förhållanden afpassade sorter, man där haft att tillgå. Att helt enkelt hit till landet införa dessa vore dock helt visst icke tillfyllestgörande, enär på grund af vårt lands egendomliga och därtill starkt växlande klimat och jordmån det med visshet kunde antagas, att dessa främmande sorter blott i sällsynta och särdeles gynnsamma fall här [skulle låta sina egenskaper komma till sin fulla rätt. Sålunda har man exempelvis vid dessa tyska sorters uppdragning ej ansett sig behöfva taga hänsyn till mognadstiden, en sak som däremot för vårt land, särskildt dess nordliga delar, påtagligen är af den största betydelse. För att få ett för vårt lands olika delar fullt passande od-

lingsmaterial är en inhemsk förädling af potatisen sålunda alldeles nödvändig.

Ej mindre viktiga än potatisen äro emellertid foderväxterna. Af deras produktion bero ju sålunda närmast boskapsskötseln och mejeridriften, vårt landtbruks antagligen för längre tid framåt förnämsta exportgrenar. Men därtill kommer, att hithörande växter alldeles särskildt lämpa sig för de klimatiska förhållandena inom vidsträckta delar af vårt land, hvarförutom också mycket af vår svenska jord bäst ägnar sig för extensiv drift, i hvilken foderväxtodlingen ju alltid bör intaga en framskjuten plats.

Äfven för minskning af jordbrukets produktionskostnader är en ökad foderväxtodling önskvärd. Redan nu af stor betydelse, blir en dylik minskning måhända framdeles än mera nödvändig. I England talar man sålunda allt mera om uppställandet af sådana hinder för importen af mejeriprodukter, att vi därmed skulle få att utvärda en ännu allvarsammare konkurrens, hvars utgång som alltid i dylika fall då väsentligen blir beroende på det pris, till hvilket vi förmå producera våra varor. Såsom sakerna nu stå, hafva vi emellertid icke rätt att här i landet berömma oss af någon särskildt billig produktion, snarare tvärtom. Att basera utfodringen af en ansenlig kreatursstock hufvudsakligen på spanmålsodling och inköp af kraftfoder kan väl nämligen icke vara att anse som billigaste hushållning! En sådan bör väl tvärtom i främsta rummet grunda sig på användning af de naturligaste fodermedlen, hö, grönfoder, bete och rotfrukter.

En ökad och förändrad utläggning af fodervallar här i landet låter sig dock icke utan vidare genomföras. Till en början fordras härför en särskild sakkunskap, som ännu hos oss är ganska sällsynt, och för det andra uppställer vårt hårdare klimat nya svårigheter beträffande odlingsmaterialets hårdighet, dem det först af allt gäller att öfvervinna. Många af de bästa fodergräsen och vissa klöfvertyper förekomma nämligen i handeln endast med ursprung från länder med utprägladt mildt klimat och förmå för den skull icke utvärda våra vintrar i mellersta och öfra Sverige. Emellertid äga vi i vårt eget land ett säkert utgångsmaterial i här förekommande vilda former af samma arter, som med nödig hårdighet förena äfven andra värdefulla egenskaper. Och att äfven därvidlag krafvet på en billig produktion skulle främjas genom tillgång på olika sorter, är lätt att inse, ty afkastningens storlek och kvalitet är här lika mycket som hos sädesslagen betingad af sorten. Dylika olikvärdiga sorter t. ex. hos gräsen ha hittills dock knappast funnits.

Lika många och tungt vägaude skäl kunna naturligtvis framdragas för behovet af en inhemsk bearbetning jämväl af rotfrukterna, hvilkas på en gång billiga och värdefulla bidrag till utfodringen allt mera uppskattas.

Inför sådana allvarliga kraf från det svenska jordbrukets sida som här angifna har utsädesföreningen alltså, 1902, ansett sin ställning fordra, att hon skrede till vidare utveckling af sin verksamhet i ofvan angifna riktning.

På hvilka vägar och i hvilken form man tänkt sig böra genomföra dessa nya arbeten, har ledaren för anstalten på Svalöf ganska utförligt angifvit i föreningens tidskrift, de båda sista årgångarna, sedan han först med understöd från Kungl. Maj:t satts i tillfälle att studera hithörande förhållanden i utlandet och hunnit närmare pröfva Svalöf-metodens användbarhet för de olika föreliggande uppgifterna. Arbeten, sådana som de nu föreslagna förädlingarna af potatis, af de många slagen fodergräs, de olika klöfverarterna o. s. v. kunna emellertid enligt den på Svalöf förvärfvade erfarenheten icke upptagas så småningom och efter hand, utan endast på en gång och med full kraft, så framt icke resultatet skola mera än önskligt och nyttigt är fördröjas. Den ökning, som häraf oundvikligen skulle föranledas, förutsätter emellertid väsentligt ökade tillgångar. De medel, öfver hvilka föreningen för närvarande förfogar, ha nämligen visat sig öfverskridas redan med de nämnda förarbetena, så att inkomst- och utgiftsstaten, som redan för år 1902 gått ungefär jämnt ihop utan att medgifva öfliga afskrifningar af inventarier och dylikt, för år 1903 och ännu mer 1904 med visshet kommer att förete en ansenlig underbalans.

Sistlidne höst har föreningen alltså ingått till Kungl. Maj:t med underdånig anhållan, det Kungl. Maj:t i nåder täcktes vidtaga sådana anstalter, att från och med år 1905 kunde beredas föreningen ett statsunderstöd af sammanlagdt 40,000 kronor årligen.

Denna ansökan, hvarmed afsågs, att Kungl. Maj:t skulle hos Riksdagen äska det erforderliga beloppets beviljande, har af Kungl. Maj:t hänskjutits till kungl. landtbruksstyrelsen och af denna i sin ordning underställts de församlade ombuden för rikets hushållningssällskap, hvilka öfver densamma afgifvit ett tillstyrkande utlåtande, hvarpå kungl. landtbruksstyrelsen för sin del efter infördande af ytterligare upplysningar från föreningens styrelse inkommit med utlåtande i ämnet.

Härmed var tiden emellertid så långt framskriden, att ingen utsikt fanns, det frågan kunde komma till afgörande före uppsättandet af Kungl. Maj:ts statsverksproposition till denna Riksdag. Ett vidare upp-

skof af denna fråga skulle dock vara särdeles olägligt, enär de på Svalöf redan pågående förarbetena därmed skulle ytterligare förlängas och sålunda möjligen åsamka den i allmänhetens intresse arbetande anstalten så stora förluster, att dess ekonomi däraf för längre tid kunde blifva betänkligt rubbad.

Då det här alltså gäller att vinna en i anseende till frågans stora allmänna betydelse särdeles viktig tidsbesparing,

då utsädesföreningen redan under adertonårig verksamhet tillkämpat sig en från kompetent håll erkänd ställning på sitt hittills varande arbetsområde och

då dess redan ernådda resultat synas ingifva grundade förhoppningar om för hela vår landthushållnings framtida utveckling afgörande framsteg jämväl inom de nya afdelningar af växtodlingen, som nu sättas i fråga till bearbetning,

hafva vi undertecknade härmed ansett oss böra såsom vår motion till innevarande Riksdag frambära Sveriges utsädesförenings i fråga varande anslagsäskande.

Förslag till inkomst- och utgiftsstat för

Inkomster:

Statsanslag till förädlingsarbetena (förut beviljade)	15,000
» » » , nu begärd ökning	25,000
» » fördelning af hafreutsäden	3,000
Hushållningssällskapens anslag	16,150
Medlemsavgifter	2,500
Royalty å till utsädesbolaget öfverlättna stammar	4,000
Skörden från försöksfälten	1,500
Ersättning för kontrollen af utsädesbolagets utsäden	4,000
Annonser	700

Summa kronor 71,850

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt och under hänvisning till dels här vidfogade tablå, dels den utredning i ämnet, som innefattas i ofvan åberopade handlingar, hvilka skola tillställas vederbörande utskott, få vi föreslå,

att Riksdagen må såsom bidrag till uppehållande af Sveriges utsädesförenings praktiskt vetenskapliga verksamhet å riksstatens nionde hufvudtitel uppföra ett anslag af 40,000 kronor.

Nils Trolle.

R. G. Hamilton.

H. Cavalli.

P. Paulson.

H. E. Montgomery.

C. H. Falkenberg.

Ch. E. von Oelreich.

P. Em. Lithander.

Gust. Lagerbring.

Herman Behm.

Sveriges Utsädesförening under år 1905.

Utgifter:

Aflöningar till ordinarie tjänstemän	19,000
» i och för de nya arbetena	9,000
» till extra biträden	2,500
Försöksverksamheten på Svalöf	13,000
» på Ultuna och hos hushållningssällskapen	5,000
Fördelningen af hafreutsäden	3,000
Kontrollen af utsädesbolagets utsäden	4,000
Resor	3,000
Föreningens tidskrift och andra trycksaker	3,000
Böcker och tidskrifter	1,000
Skrifmaterialier, porto och telefon	1,000
Eldbrand, ljus och städning	3,000
Underhåll af planteringar och vägar	500
Reparationer	1,500
Räntor	1,500
Diverse omkostnader, utskylder, försäkringar, frakter m. m.	1,850

Summa kronor 71,850